

Státní rigorózní zkouška

studijní program Český jazyk a literatura

specializace Teorie a dějiny české literatury

1) Požadavky na rigorózní práci

Rigorózní práce je zpracována na vyšší literárněvědné úrovni než práce diplomová a ve své tematické volbě musí vycházet z dějin české literatury, práce musí obsahovat důkladný bibliografický aparát, rozsah práce: minimálně 100 normostran.

2) Části státní rigorózní zkoušky

- a) obhajoba rigorózní práce
- b) zkouška z filozofie
- c) zkouška z dějin české literatury: zkouška klade důraz nejen na orientaci v dějinách české literatury, ale také na základní souvislosti české literatury se širším světovým kontextem a na znalost výsledků současného literárněvědného bádání; prověřuje nejen faktografickou znalost, ale především schopnost formulovat vlastní výklad a odpověď na kladené otázky.

3) Okruhy k státní rigorózní zkoušce

A) Literární věda

Literárněvědné školy, pozitivistické teorie, ruský formalismus, český strukturalismus, pojetí literatury jako dialogu, současné pohledy na literární dějiny, literární sémiotika, literatura a dekonstrukce, vypravěč v literárním díle, mýtus a jeho funkce v literárním díle, intertextualita, sociologie literatury, problematika tvorby a recepce literárního díla ad.

B) Dějiny české literatury:

Starší česká literatura:

Pojem **literární středověk**, jeho periodizace a jazyková různorodost literárního života. Období staroslověnské; latinská a slovanská tradice v přemyslovských Čechách v 10. a 11. stol.; počátky české literatury psané latinsky 12. a 13. století; počátky česky psané literatury, první české epické skladby a legendy; doba lucemburská v české literatuře, lyrické, epické a dramatické žánry; literatura doby husitské, básnictví a próza. **Humanismus** a renesance v české literární historii; český a latinský humanismus, literární vývoj od doby poděbradské do Bílé hory; barokní období, evangelické a katolické **baroko**.

Česká literatura v 19. století

Vývoj české literatury od 70. let 18. stol. do poloviny 19. stol. Proces utváření a formování národní literatury, a to jak z hlediska českých poměrů, tak i z hlediska širších evropských vlivů, klasicismus, osvícenství. Národní literatura jako organická součást obrozeneckého procesu: teorie o vzniku národního obrození. Český klasicismus, preromantismus, romantismus a počínající realistická tradice (evropské vlivy a jejich reflexe v české literatuře). Česká literatura první poloviny 19. století a její souvislosti s evropskými literaturami. Úloha klíčových osobností v české literatuře první pol. 19. stol.

Česká literatura v 50. a 60. letech 19. stol. Vystoupení májovců, jejich vymezení vůči předchozí generaci a navazování na máchovskou tradici a formování vlastního programu. Ruchovci a lumírovci, jejich programy (národní a kosmopolitní) a ideová orientace. Formování realistické tradice české literatury, rozvoj prózy (historický román), venkovská realistická próza. Realisté, jejich úloha ve vědě a literatuře, spory o RKZ. Literární kritika v 19. stol., generační spory a polemiky.

Česká literatura 20. století:

Formování moderní české literatury na přelomu 19. a 20. století: český symbolismus a dekadence; literatura z přelomu století a její evropské kontexty. Nástup nové generace, kladení základů moderní české literatury. Rozvoj literárně kritického myšlení. Předválečná avantgarda, reflexe evropských uměleckých trendů v české literatuře. Počátky a rozvoj moderní české prózy (naturalismus, sociálně kritická próza, pokračující realistická tradice). Reflexe první světové války. Krize hodnot a hledání východisek, dobové literární a filozofické podněty. Pronikání nových uměleckých směrů (expresionismus). Německá literatura v českých zemích a její specifika a význam.

Česká literatura meziválečných let (1918-1938), formování avantgardních uměleckých směrů a programů, polarizace jednotlivých koncepcí, proletářská poezie, poetismus, surrealismus, lyrika existenciálních pocitů a tragismu. Básníci a prozaici katolické orientace. Český meziválečný román, jeho sociálně kritické tendence, inspirace avantgardní poetikou, noetické reflexe, psychologická orientace, historická próza. Literatura ruralistické orientace. Poezie a próza ovlivněna událostmi z konce třicátých let.

Česká literatura v čase nacistické okupace a druhé světové války: Formování nové generace v čase války: Vznik Skupiny 42 a její umělecká a ideová koncepce. Nacistická perzekuce a její dopad na českou literaturu. Básnická tvorba těchto let. Literatura vznikající v nacistických koncentracích a věznicích. Rozvoj historické a psychologické prózy.

Česká literatura po roce 1945 Poezie inspirovaná koncem války a osvobozením, počínající diferenciací, umělecká a ideová prvních poválečných let. Schematismus a ideologický dogmatismus v literatuře koncem 40. let a počátkem let 50, tzv. budovatelská próza a poezie, počátky exilové literatury. Vývoj a proměny české literatury od konce 50. let do konce let 60. Nástup kritického myšlení v literatuře, úloha literární kritiky a publicistiky. Pokračující ohlasy válečných let v literatuře, literatura inspirovaná osudy Židů. Pokusy o nový humanistický obsah literatury a snahy o překonání dobových ideologických omezení. Inspirace meziválečnou avantgardou. Filozofické myšlení a jeho podněty pro literaturu šedesátých let. Nástup nové generace v 60. letech, autoři kolem časopisu Tvář. Poezie usilující o nové etické hodnoty. Literární věda a její navazování na dědictví strukturalismu. Literární kritika 60. let. Konec 60. let a tzv. normalizace české společnosti a její dopad do literárního života. Exilová a samizdatová literatura 70. a 80. let. 90. léta a proces obnovování hodnot v literatuře i v životě, návrat exilových a samizdatových autorů do literárního dění, nástup nových autorů a nová krystalizace uměleckých hodnot.

Literatura

ČERVENKA, M.; JANKOVIČ, M.; KUBÍNOVÁ, M.; LANGROVÁ, M. *Pohledy zblízka: zvuk, význam, obraz*. Praha: Torst, 2002.

HODROVÁ, D. a kol. *...na okraji chaosu... Poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2001.

JANOŠEK, P. A KOL. *Dějiny české literatury 1945 - 1989. I.-IV.* Praha: Academia, 2007-2008.

LEHÁR, J.; STICH, A. *Česká literatura I.* Praha: Český spisovatel, 1997.

Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce. 2-4. Praha: Academia, 1993, 2000, 2007.

MACURA, V.; JEDLIČKOVÁ, A. (EDD). *Průvodce po světové literární teorii 20. století*. Brno: Host, 2012.

MOCNÁ, D.; PETERKA, J. A KOL. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha - Litomyšl: Paseka, 2004.

MÜLLER, R.; ŠIDÁK, P. (EDS.). *Slovník novější literární teorie*. Praha: Academia, 2014.

NÜNNING, A. (ED.). *Lexikon teorie literatury a kultury*. Brno: Host, 2006.

TUREČEK, D. (ED.). *Národní literatura a komparatistika*. Brno: Host, 2009.

PAPOUŠEK, V. A KOL. *Dějiny nové moderny I.* Praha: Academia, 2010.

Slovník českých spisovatelů od roku 1945 (www.slovníkceskeliteratury.cz)